

**ARTISTIC RECEPTION OF MYKOLA KULISH FIGURE IN UKRAINIAN POETRY
AS MEANS OF MASTER'S LITERARY ACTIVITY STUDY**

The methods of the use of the works of “poetical critics” in the process of studying of the life and creative work of the writer on the basis of ideas of receptional aesthetics are revealed in the article.

Key words: receptional aesthetics, life and creative work of the writer, fiction and biographical works, “poetical critics”, methods and ways of learning literature.

УДК 371.5:378:DD1.76(477)

Білоус С.Ю.

**ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ ПРИ ЗАПРОВАДЖЕННІ
ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ “ШКОЛА – МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК”
У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
В УКРАЇНІ**

Актуальність дослідження, представленого в статті, підтверджується можливістю вирішення основних завдань Національної стратегії розвитку освіти в Україні шляхом послідовного запровадження педагогічної системи “Школа-Мала академія наук”, що передбачає пропедевтику дослідництва при проведенні Всеукраїнських конкурсів “МАН-Юніор” й застосування методики динамічного моделювання, а також інформаційну підтримку за допомогою науково-популярного журналу “Школа молодого вченого”. Такі підходи роблять можливим інноваційний розвиток освіти, її гуманізацію та забезпечують акмеологічну складову освіти.

Ключові слова: педагогічна система “Школа-Мала академія наук”, інноваційний розвиток освіти; акмеологія, гуманізація освіти, розвиток дослідницьких здібностей.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. зазначається, що “освіта належить до найважливіших напрямів державної політики України” [1, с.4]. Це впливає з того, що “для забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства, гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості” дійсно необхідним і нагальним є “виховання людини *інноваційного типу* мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням *інноваційного розвитку освіти*, запитів особистості, потреб суспільства та держави” [1].

Аналіз сучасного етапу перманентної освітньої реформи в умовах інформатизованого техногенного суспільства дає підстави для визначення суперечностей між існуванням державного замовлення на інноваційність розвитку освіти та невідповідністю вчителів і шкільної системи в цілому для забезпечення його виконання.

Щоб краще обґрунтувати існування суперечностей, що виникають між завданнями, які сформульовані в документі [1], та реальним освітнім процесом, наведемо спочатку тлумачення ключових понять, використаних у зазначеному документі і виділених автором курсивом для кращого сприйняття.

Гуманізація суспільно-економічних відносин може бути здійснена, якщо члени суспільства вчасно отримують гуманістичну освіту і набудуть певної гуманістичної культури. Під гуманізацією зазвичай розуміється реалізація принципів світосприйняття, в основі якого лежить повага до людей і впевненість у їх можливостях до самовдосконалення. Зрозуміло, що таке світосприйняття повинно формуватися в юному віці. Отже, навчання дитини повинно бути побудовано таким чином, щоб у ньому виявлялися кращі риси особистості суб'єктів навчального процесу – й учня, й вчителя. Таке можливо лише при запровадженні діяльнісного дослідницького методу, застосування якого і надає можливостей

до розвитку особистостей суб'єктів навчання. Ці підходи були запропоновані і розвинуті відомими вченими: Я.І. Лернером, Я.А. Пономарьовим, С.У. Гончаренком, О.В. Моляком, А.В. Хуторським та ін.

Підкреслимо, що розвиток дослідницьких здібностей учнів у контексті гуманізації навчання надає можливості не тільки для інтелектуального розвитку, а й для засвоєння складових гуманістичної культури, оскільки саме в навчально-дослідній діяльності, відбувається як саморозвиток особистості кожного з учасників такої діяльності, так і взаєморозвиток, налаштування взаємодопомоги та взаєморозуміння між суб'єктами навчального процесу.

Щоб обґрунтувати вимоги щодо формування інноваційного мислення, проаналізуємо перехід суспільства до іншої якості – суспільства інформації, суспільства знань. Як зазначає В.П. Семиноженко, в світі вже відбулася гуманітарно-інноваційна революція [4]. Тому і видається необхідним осмислення та реалізація шляхів формування сучасної людини з “інноваційним типом мислення, інноваційним типом культури, з готовністю до інноваційного типу діяльності, що стане адекватною відповіддю на перехід цивілізації до інноваційного типу розвитку” [2, с.11].

Наслідуючи підходи, викладені в [2; 4], зазначимо, що до основних рис людини з інноваційним типом мислення необхідно віднести високу професійну компетентність, самостійність, ініціативність, підприємливість, активність, новаторство, оригінальність, спроможність довести інноваційну ідею до впровадження, наполегливість, високі адаптаційні можливості й високий рівень культури. Усі ці якості відповідають навикам пошукової діяльності. Тому можна зазначити, що формування інноваційного мислення передбачає розвиток дослідницьких здібностей учнів та їх наставників.

Основним завданням сучасної школи є організація для кожної дитини такого процесу навчання, якого потребує її індивідуальність, що забезпечуватиме не тільки визначення оптимальної освітньої траєкторії розвитку кожної особистості, а й відповідну фахову підготовку учителя, який “поведе” учня. Адже вчитель у першу чергу повинен відповідати основним вимогам інноваційного мислення – це й є запорукою інноваційного розвитку освіти.

Акмеологічність освітнього процесу, про яку йдеться в [1], слід розуміти як вимогу до саморозвитку і самовдосконалення вчителів з метою формування в них певних рис інноваційного мислення. Ще в 1928 році відомий учений психолог Микола Олександрович Рибников запропонував використовувати поняття *акмеологія* як поняття науки “... про розвиток зрілих людей” [3]. Якщо скористатися визначенням акмеології, виходячи з походження цього терміну (від давньогрецького *акмі́*, *акте* – вершина, та *λόγος*, *logos* – вчення), стає зрозумілим, що в цьому розділі психології, – а саме, психології розвитку, – вивчаються закономірності й механізми, які забезпечують можливості досягнення вищого рівня індивідуального розвитку. А оскільки для такого розвитку потрібний освітній простір, в якому існують певні умови, об'єктивні та суб'єктивні фактори, що можуть як допомагати, так і перешкоджати досягненню людиною вершин розвитку, то, зрозуміло, чому акмеологія не може замикатися лише в межах психології. Таким чином, акмеологія є міждисциплінарною наукою, яка поєднує в собі психологію і педагогіку.

Мета статті – запропонувати шляхи комплексного розв'язання означених суперечностей між завданнями Національної стратегії розвитку освіти в Україні та реальним станом освіти за допомогою подальшого запровадження і модернізації педагогічної системи “Школа – Мала академія наук”.

Одна з основних *проблем* української освіти, на наш погляд, полягає в наступному: відбувається суттєве зниження *прогнозованості, а тому й ефективності* навчального процесу. Це є головною перешкодою не тільки підвищення якості навчання, а й, тим паче, запровадження інноваційного розвитку освіти. Проте головні стратегічні завдання освітянської реформи можуть бути виконаними завдяки використанню накопиченого потенціалу української освіти при застосуванні нових, але вже апробованих і ефективних

підходів. Саме такі підходи реалізуються в авторській педагогічній системі “Школа-Мала академія наук”.

Розвиток дослідницьких здібностей як учнів, так і їх наставників потребує системного підходу і, за нашою думкою, найбільш ефективно відбувається у розробленій і апробованій автором педагогічній системі “Школа-Мала академія наук”, яка включає до себе концептуальну, змістовну та процесуально-технологічну частини [5]. На структурно-логічній схемі показані основні складові педагогічної системи, які в свою чергу мають власну структуру і зміст, при цьому виділено такі підсистеми: концептуальні основи; змістовну частину навчання та процесуальну частину (технологію навчання).

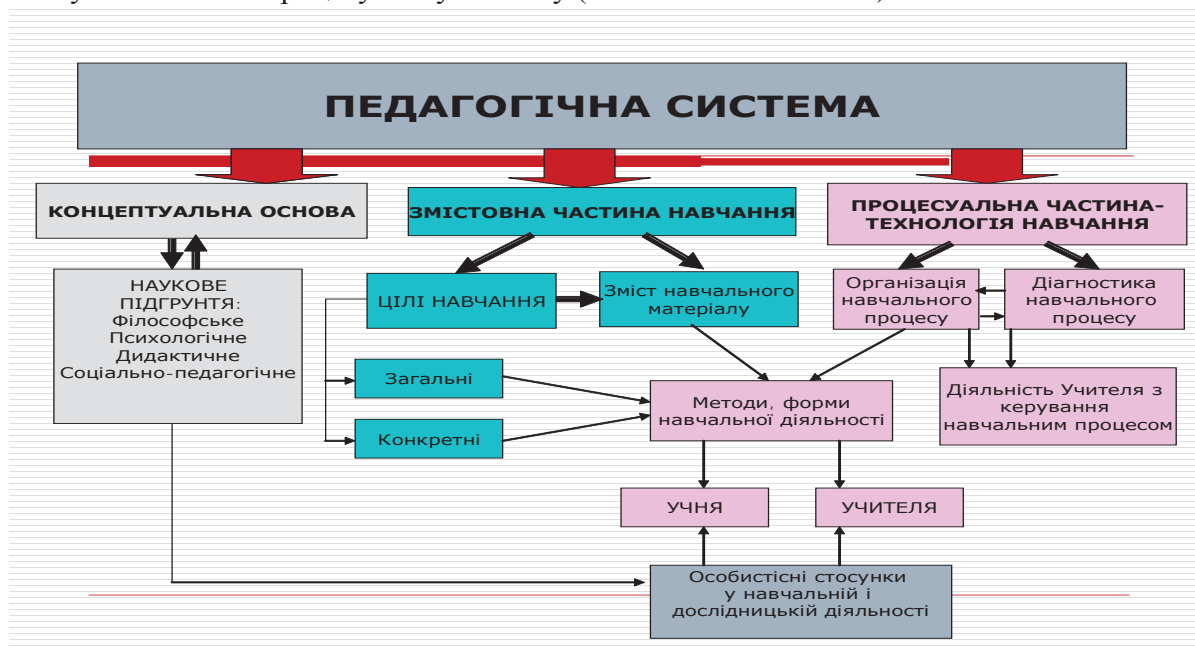

Рис.1. Структурно-логічна схема педагогічної системи.

У відображеному на схемі загальному представленні (рис.1) наповнення складових педагогічної системи можуть бути різними. В розробленій нами системі “Школа-Мала академія наук” запроваджується об’єднання освітнього середовища шкільного навчання з освітнім середовищем унікального, існуючого в статусі державного лише в Україні, позашкільного науково-дослідного товариства “Мала академія наук України”.

Наведемо лише **основні відмінності** педагогічної системи “Школа – МАН” від інших. У **концептуальних засадах** головними є наступні:

- взаємодоповнення та взаємодія шкільного і позашкільного навчання в об’єднаному освітньому середовищі;
- обов’язкове, сплановане переростання навчальної діяльності в дослідницьку; головна ідея: “Кожна навчальна задача може і повинна перетворюватися на дослідницьку в процесі навчання”.

Зазначимо, що наповнення **процесуальної частини** (вибір і розробка технології навчання), яке визначається методикою навчання, зазвичай розробляється або обирається вчителем. Досвід запровадження педагогічної системи “Школа-МАН” її вдосконалення і застосування іншими вчителями протягом 18 років показує, що найбільш ефективним є застосування методики динамічного моделювання (скорочено – МДМ), або методики “дослідницьких ланцюжків”, розробленої автором, яка забезпечує розвиток дослідницьких здібностей учнів [5].

Наведемо коротке викладення суті методики динамічного моделювання (МДМ), зазначивши, що МДМ – **універсальна методика**, яка може застосовуватися при навчанні будь-яких дисциплін. Доведемо це, на перший погляд, занадто сміливе твердження. Для цього чітко визначимо поняття **дослідницької** та **творчої** задачі, що й було зроблено автором десь у 2002 році.

Дійсно, поняття дослідницьких та творчих здібностей у загально прийнятій термінології дидактики вважаються майже тотожними, а в методичній літературі постійно вживаються поняття “творчі завдання” та “дослідницька задача”, але різниця між ними не встановлюється. Ми вважаємо, що ця **різниця існує**, і саме від усвідомлення цього залежить схема побудови нашої методики.

Почнемо з твердження про те, що при вивченні будь-якого питання ми завжди маємо справу з **моделями** конкретного явища або процесу, незалежно від їх природи та особливостей. Наприклад, модель людини може бути представлена різними способами, але й максимально наближена до дійсності, ретельно виконана скульптура-портрет, навіть якщо вона буде механізована і керуватиметься складними електронними пристроями, – це лише **модель**, більш або менш точна.

Так само, будь-яка теорія є **лише моделлю**, більш або менш вдалою. Як тільки модель припиняє “діяти”, тобто пояснювати явища, які спостерігаються і вивчаються, – відразу створюються більш досконалі моделі. Ці відомі твердження корисно ще раз **усвідомити** і самостійно відшукати приклади, що підтверджують їх. А прикладів цих безліч – і у природничих, і в суспільних науках, у навчанні, в повсякденному житті, в побуті – будь-де!

Так само і кожна задача, в тому числі й навчальна, є моделлю з певними модельними елементами, зв’язок з якими і утворює умову задачі та її питання. Модельні елементи, які забезпечують існування даної моделі, утворюють **поле моделювання**. Можливість діяти у межах обраної моделі, використовуючи її поле моделювання, дозволяє всебічно вивчати явища і процеси в межах цієї моделі, тобто **досліджувати** (оскільки під дослідженням усі словники та довідники розуміють саме всебічне, ретельне та глибоке вивчення). При цьому створюються **алгоритми дослідження** – правила і послідовності використання необхідних складових (елементів) поля моделювання.

Якщо прийняти за основу структурну модель задачі, що містить певні структурні елементи, логічним є під **дослідницькою** задачею розуміти таку **задачу, в якій досліджується** (вивчається, переробляється, перевіряється, узгоджується) різноманітними способами **кожний** (усі відразу, кілька або будь-який один) **з її структурних елементів**.

Якщо прийоми **перетворення структури задачі** алгоритмізовані і є відомими (адаптивна діяльність), тобто входять до поля моделювання, задача є **дослідницькою**; якщо ж при роботі зі структурою задачі досягнуто **нового рівня в структурі задачі** (зміни закладених спочатку в структуру задачі моделей або способів моделювання), то дослідницька задача визначається нами як **творча**.

Так само ми визначаємо й відмінність між дослідницькою діяльністю і творчою. **Дослідницька діяльність стає творчою**, якщо в процесі її відбувається **зміна поля моделювання**, тобто застосування нових структурних елементів поля моделювання, в тому числі й алгоритмів.

Наведемо для ілюстрації наведених тверджень лише один приклад такої зміни поля моделювання в “дитячих” задачах, відсилаючи бажаних до більш ґрунтовних пояснень у [5,6].

Рис. 2. До задачі.

Задача. Витягни монету. Перший сірник вставляють у коробку таким чином, щоб він заглибився в картонну поверхню. Потім кладуть на поверхню монетку і розташовують другий сірник так, щоб він одним кінцем спирався на монету, а іншим – на голівку першого сірника. Пропонується дістати монетку з-під похилого сірника, щоб він не впав, при цьому не торкаючись його.

Ніхто з тих учнів, кому пропонувалася ця задача і хто не знав відповіді заздалегідь, її не розв’язав. Тоді було додано запитання: “Чи можна так змінити розташування сірників, щоб задача не

мала розв’язку?”

Після цього два учні з дванадцяти дали правильну відповідь, яка не вкладається (зміна поля моделей!) у “традиційні” способи витягування сірника: “Треба обережно витягти

сірника з коробки та запалити його, а потім запалити обидві голівки відразу. Після згоряння голівки “зліпляться”, і монету можна легко витягнути з-під сірника”.

Обговоримо цю задачу з позицій МДМ.

1. Розв’язок задачі можливий тільки після виходу на новий рівень моделювання, оскільки “традиційні” алгоритмізовані моделі розв’язків на кшталт “потягнути обережно, притримати сірники і таке ін.” не проходять.

2. Ця задача є дуже коротким дослідницьким ланцюжком, тому що завдання сформульовано таким чином, щоб **одразу вивести на межу** застосування загальноприйнятої моделі дій.

3. Додаткове запитання на перший погляд ускладнює задачу, але насправді вказує шлях до “стрибка” на новий рівень розв’язування (можна сказати, що це додаткова ланка в дослідницькому ланцюжку).

Зробимо проміжні висновки.

- **Дослідницькі здібності можливо і доцільно розвивати** при навчанні будь-чому в людей будь-яких здібностей таким чином: грамотно пояснювати обрану модель, вчити свідомо застосовувати алгоритми в даному полі моделювання таким чином, щоб “переорати” якнайбільше і послідовніше поле моделювання. При цьому вочевидь формуються риси, які наводилися раніше як такі, що визначають інноваційне мислення.
- З попередніх міркувань випливає, що **будь-яку навчальну задачу** (і не тільки навчальну!) **можна** (і доцільно!) **перетворювати на дослідницьку**.
- При дослідженні різних розв’язків, застосуванні алгоритмів, пошуку найбільш прийнятних, простих, зручних та оригінальних методів розв’язування обов’язково – тобто **при дослідженні** поставленої проблеми або сформульованої на її ґрунті задачі – обов’язково відбудеться **вихід на межі застосування** обраної моделі. А це, як ми вже знаємо, призводить до якісного стрибка, що визначає **творчість** (вихід на модель іншого рівня).
- Методи та послідовність названих дій не залежать від роду задач, виду навчання тощо. Тому вони є універсальними і придатними до застосування в будь-якій ситуації. Отже, і розроблена нами методика може вважатися універсальною.

Чому ж тоді якісне навчання зустрічає певні труднощі і часто зводиться лише до запам’ятовування (часто нестійкого) певних відомостей, стандартних способів та навичок? На наш погляд, поясненням цьому є дві головних причини.

Перша причина. Учитель **не вміє** конструювати **гнучку стратегію навчання**, перетворюючи навчальний процес у цілеспрямоване дослідження, передбачаючи його різноманітні і цікаві для учнів форми. При цьому, долаючи поле моделювання, вчитель не може забезпечити виконання необхідних **умов розвитку ментальної діяльності**, а саме: повторювання на ґрунті активності й уважності, енергетичної підтримки та довготривалої заглибленості у предмет навчання. І тому учителю потрібно **показати**, як конструювати навчальний процес, сплітаючи **дослідницькі ланцюжки**, в яких заплановані шляхи виходу на дослідницький рівень. Це й зроблено в МДМ.

Друга причина. Учитель і учні обмежені в часі тривалістю уроку. Зрозуміло, що подібна навчально-дослідна діяльність **виходить за межі регламентованого шкільного уроку** й потребує додаткових умов для позаурочної **пошукової діяльності**. Багаторічний досвід довів, що найбільш продуктивним є поєднання шкільного навчання з навчанням у секціях МАН (тому, що МАН задумана як система пошукової праці учнів і підтримується на державному рівні; тому що саме поєднавши навчання в школі та в гуртках МАН, можна досягнути й енергетичної підтримки, і довготривалої заглибленості у предмет навчання, і співпраці учнів з учителями).

З цього випливає, що методика динамічного моделювання (МДМ, або методика дослідницьких ланцюжків) є методикою, яка повинна призначатися для навчання і в школі, і в позаурочний час, поєднуючи це навчання в **єдиний педагогічний процес** в єдиному освітньому середовищі. В запровадженій нами педагогічній системі “Школа-МАН”

дослідження починається на уроці, продовжується в позаурочні години, вдома, у гуртках, у наукових товариствах тощо *за єдиною стратегією*, в основу якої покладено вміння обирати певну модель, використовувати максимально поле моделювання і переходити на інший рівень моделей. Таке навчання повинно забезпечити інноваційний тип діяльності учнів разом з учителями.

Зрозуміло, що є багато талановитих учителів, які діють саме так, як ми пропонуємо, але вони не виділяють і не формулюють при цьому *загальних* принципів та підходів. Їх досвід узагальнюється, впроваджується, але в методичних рекомендаціях найчастіше виділяються *конкретні прийоми і способи*, слухні і ефективні лише для *конкретних цілей* розділу, навчальної дисципліни тощо. Ми ж пропонуємо виробити загальний системний підхід, який спрацює в будь-якому конкретному випадку. З цією метою нами виявлені типи “дослідницьких ланцюжків” (складових МДМ) і розроблені узагальнені алгоритми їх конструювання, які можна спрощено назвати алгоритмами пошукової і проектної діяльності [5,6].

В останні роки на базі Класичного приватного університету ми проводимо семінари вчителів з учнями, де навчаємо їх разом використовувати МДМ і працювати за педагогічною системою “Школа-МАН”. При цьому засвоєння основних прийомів МДМ призводить до значного ефекту, розвиваючи інноваційний тип діяльності як учня, так і його наставника. Таким чином, виконується акмеологічна складова в єдиному освітньому середовищі школи і Малої академії наук.

Ще одним яскравим доведенням слухності запропонованої педагогічної системи є експеримент, запроваджений автором у останні 4 роки. Коли на базі навчально-виробничого комбінату Жовтневого району міста Запоріжжя було створено Запорізький технічний ліцей, автор запропонував директору цього ліцею І.О. Баглеру та його заступнику Л.І. Ахтирській почати працювати за педагогічною системою “Школа-МАН”, що було повністю підтримано. При ліцеї працює також міжрайонна філія Малої академії наук. До педагогічного колективу ввійшли молоді вчителі, які підтримали стратегію розвитку новоствореного ліцею, визначену педагогічною системою “Школа-МАН”. Виявилось, що якщо вчитель виконував основні концептуальні засади та змістовну частину, користуючись при цьому власним варіантом методики (близьким до МДМ) і застосовуючи ту саму гнучку стратегію навчання у єдиному освітньому середовищі ліцею і Малої академії наук, він отримував вражаючі результати успішності учнів.

Результативність та ефективність такої роботи лише за 4 роки доводиться успіхами вихованців ліцею: за підсумками ЗНО в 2011/12 навч. році ліцей увійшов у 50 кращих навчальних закладів України. В 2009 році – два, а в 2010, 2011, 2012 роках по троє ліцеїстів отримують Президентські стипендії. Зі 100 учнів, що навчаються в Запорізькому технічному ліцеї, в 2011-2012 навчальному році призерами II етапу учнівських олімпіад стали 42 учні, III етапу олімпіад і II етапу конкурсу-захисту МАН – 28 учнів, а на заключному етапі олімпіад та конкурсу МАН перемогли 12 учнів, при цьому троє, підготовлених автором, посіли перші місця на конкурсі-захисті дослідних робіт МАН з наукових напрямів: “теоретична фізика”, “експериментальна фізика” та науково-технічного відділення. Такі результати можуть вважатися незалежною експертною оцінкою ефективності педагогічної системи “Школа-МАН”.

У процесі тривалої роботи з учнями в Малій академії наук нами було усвідомлено, що *вдосконалення структури самої Малої академії наук* є логічним продовженням запровадження педагогічної системи “Школа-МАН” і потребує додаткових *інноваційних підходів*, які органічно в ній створюються і застосовуються. Наведемо коротко основні обґрунтування і вибір інновацій, виходячи з особливостей функціонування цієї системи.

Для *оновлення* системи “Школа – МАН” і *модернізації* Малої академії наук загалом ми визначили три основних підсистеми, які мають власну структуру: 1). “Пропедевтика пошукової діяльності”; 2). “Інформаційна підтримка”; 3). “Дистанційний консультативний пункт для вчителів та учнів”.

З метою **пропедевтики** дослідницької діяльності в МАН нами з 2009 року за Наказом і листами МОНмолодьспорту України проводиться Всеукраїнський інтерактивний конкурс “МАН-Юніор”, який починався з конкурсів “Історик-Юніор”, “Технік-Юніор”, а в цьому році вже вдруге відбувається у чотирьох номінаціях: “Історія”, “Астрономія”, “Екологія” та “Техніка”. Конкурс “МАН-Юніор” має два етапи (тестовий і проектний). Він забезпечує взаємодію з учнями і їх наставниками практично в усіх регіонах України, що сприяє не тільки пропедевтиці пошукової діяльності учнів і розгалуженню мережі МАН, а й спонукає вчителів до самовдосконалення. Якщо тестовий етап конкурсів є достатньо масовим (у 2011 році в ньому взяли участь 17 300 учнів), то проектний етап, який проводиться в он-лайн режимі, виступає в педагогічній системі “Школа-МАН” головним засобом пропедевтики сумісної пошукової діяльності учнів та вчителів.

Конкурс “МАН-Юніор” підтримується спеціальним сайтом <http://man-junior.org.ua/>, за допомогою якого висвітлюється необхідна інформація, а у першому турі проектного етапу відбувається відкрите рейтингове оцінювання проектів, представлених на конкурс. Завдяки цьому конкурс проектів відбувається в дійсно відкритому режимі, оскільки учні разом з учителями обговорюють опубліковані на сайті проекти і колективно оцінюють їх. Проекти, які набрали більше половини від максимально можливої кількості балів, допускаються до он-лайн захисту, який проводиться у вигляді **web**-конференції за допомогою програми open-meeting. Під час захисту зазвичай відбувається вільна дискусія, в якій беруть участь члени журі, учні, що представляли проекти, та їх наставники.

Відповідно до рішення журі конкурсу наказом Національного центру “Мала академія наук України” затверджуються списки переможців, призерів і учасників проектного етапу Всеукраїнського інтерактивного конкурсу “МАН-Юніор”. Подякою Національного центру “Мала академія наук України” відзначаються керівники, які підготували призерів, що отримали дипломи I та II ступенів. Таким чином, інноваційність методики проведення конкурсу забезпечується не тільки застосуванням комп’ютерних технологій, а й реальною інтерактивністю та повною відкритістю оцінювання і процедури захисту.

Комплексна **інформаційна підтримка** відбувається не тільки в процесі конкурсу “МАН-Юніор”, а й за допомогою науково-популярного видання для творчої молоді та її наставників – журналу “Школа юного вченого”, а також **web**-сайту журналу <http://scientistschool.org.ua/> і, як вже зазначалося, сайту конкурсу. Рубрики журналу відповідають секціям Малої академії наук, автори публікацій – відомі вчені, педагоги, а також учні. Журнал “Школа юного вченого” разом із відповідним **web**-сайтом виступає важливим компонентом інноваційного розвитку освіти в інформатизованому світі.

Блок **дистанційної взаємодії з учнями та вчителями** потребує досить тривалої серйозної розробки і докладного аналізу його функціонування, що може стати темою наступної статті.

Аналіз літературних джерел та результатів запровадження педагогічної системи “Школа-МАН” дозволяють сформулювати наступні висновки.

1. Існуюче державне замовлення на проектування та створення акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти може бути виконано за умови запровадження педагогічної системи “Школа-МАН”.

2. Пропедевтика дослідництва за допомогою конкурсів “МАН-Юніор” сприятиме оновленню й модернізації, укріпленню й розгалуженню інформаційно-комунікативної мережі Малої академії наук та формуванню інноваційного напрямку навчального процесу.

3. Методи і засоби, які застосовуються в педагогічній системі “Школа-МАН” націлені одночасно на розвиток дослідницьких навичок та здібностей і учнів, і вчителів, при цьому особистість як учня, так і вчителя виявляється в центрі навчально-пошукової діяльності. Таким чином, запропонований комплексний підхід спроможний забезпечити гуманізацію навчально-виховного процесу, його акмеологічну складову, а також формування інноваційного мислення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інноваційна стратегія українських реформ / Гальчинський А., Геєць В., Кінах А., Семиноженко В. – К.: Знання України, 2004. – 338 с.
2. Кремень В. Якісна освіта: вимоги ХХІ століття // Відкритий урок. Плеяди. – 2007. – № 1. – С. 10–14.
3. Акмеологія: Учебник / под общ. ред. Деркача А.А. – Москва: РАГС, 2002. – 334 с.
4. Семиноженко В. Інноваційна політика України як національний проект // Економіка знань: виклик глобалізації та України. Монографія / за заг. ред. А. Гальчинського, С. Львовичкіна, В. Семиноженка. – К., 2004. – С. 18–39.
5. Білоус С.Ю. Дослідницькі ланцюжки, або методика динамічного моделювання / С.Ю. Білоус. – Київ: Шкільний світ, 2004. – 100 с. – (Фізика: Бібліотека, №17-18 (209-210)).
6. Білоус С.Ю. Як розвинути в учня якості дослідника, або методика “дослідницьких ланцюжків” (на матеріалі фізики): навчально-методичний посібник / С.Ю. Білоус. – Харків: Видав. гр. “Основа”, 2004. – 160 с.

Белоус С.Ю.

ПУТИ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ ПРИ ВВЕДЕНИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ “ШКОЛА – МАЛАЯ АКАДЕМИЯ НАУК” В КОНТЕКСТЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Актуальность исследования, представленного в статье, подтверждается возможностью решения основных заданий, сформулированных в Национальной стратегии развития образования Украины, путём последовательного внедрения педагогической системы “Школа-Малая академия наук”. Это предусматривает пропедевтику исследовательской деятельности учащихся при участии их во Всеукраинских конкурсах “МАН-Юниор” и при помощи методики динамического моделирования, а также информационную поддержку в виде научно-популярного журнала “Школа юного ученого”. Такой подход делает возможным инновационное развитие образования, его гуманизацию и внедрение акмеологической составляющей.

Ключевые слова: педагогическая система “Школа-Малая академия наук”, инновационное развитие образования, акмеология, гуманизация образования, развитие исследовательских способностей учащихся.

Belous S.Y.

MODERNIZATION OF EDUCATION AT ADMINISTRATION OF TEACHING “SCHOOL – SMALL ACADEMY OF SCIENCES” IN THE CONTEXT OF NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGIES OF EDUCATION IN UKRAINE

Relevance of the study presented in this article confirms the possibility of solving the basic requirements laid down in the National Strategy for the Development of Ukraine Education, by means of implementation of the pedagogical system “School-Minor Academy of Sciences”. It involves propaedeutics of students` research by their participation in the All-Ukrainian competition “MAS-Junior” and uses the techniques of dynamic modeling, and information support in the form of popular science magazine “Young Scientists` School”. This approach makes it possible to develop innovative education, its humanization and implementation acmeological component.

Key words: pedagogical system “School-Minor Academy of Sciences”, an innovative education, acmeology, humanization of education, the development of research abilities of students.

УДК 811.111:378.147

Волошок І.Ю.

ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ ТА ЇЇ ТИПИ НА РІЗНИХ МОВНИХ РІВНЯХ

У статті розглядається сутність поняття “інтерференція”, її типи та причини виникнення на різних мовних рівнях.

Ключові слова: інтерференція, білінгвізм, мовний контакт.